

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A törvényszéki végrehajtók részére járó a bírósági végrehajtási jutalomról és a végrehajtási költségátalányról szóló 13/1994. (IX.8.) IM rendelet alkalmazási, értelmezési problémáiról és meghaladottá válásáról

Szerző:

dr. Vörös-Tóth Éva Ráhel

Veszprém,

2014. október 30.

A törvényszéki végrehajtó mint tisztviselő jövedelme alapbérből, pótlékból (a személyi alapbér 8%-a) és végrehajtói jutalomból áll.

A jutalomra vonatkozó hatályos szabályozás

A 13/1994. (IX.8.) IM rendelet 1. § rendelkezései kijelölik a törvényszéki végrehajtó azon tevékenységi körét, amelyek után jutalom számítható fel.

Ezek közül az a.) pontban említett - a TGH (Törvényszék Gazdasági Hivatala) bevételét képező - pénzkövetelés behajtása a leggyakoribb, míg - a központi költségvetési bevételt jelentő - vagyonekobbzás végrehajtása során behajtott összegek a végrehajtások igen csekély részét teszik ki. A vagyonekobbzások ugyanis a legtöbb esetben az adós jövedelmének és vagyontárgyainak hiánya miatt sikertelenek.

A b.), c.) és d.) pont szerinti - a vagyonekobbzás folytán értékesítési eljárás nélkül az állam tulajdonába került ingatlannal kapcsolatos feladatok teljesítése, a meghatározott cselekmény végrehajtása és a biztosítási intézkedés foganatosítása - a végrehajtások elenyésző hányadát teszik ki.

Ezen végrehajtási formák között oszlik meg a felszámítható jutalom összege akként, hogy az a.) pontban említettek esetén a jutalom a behajtott összeg 3%-a a 7. §-ban foglalt korlátozással.

(Nem illeti meg jutalom a végrehajtót, ha: a.) a követelést a végrehajtható okirat kézbesítését megelőzően kielégítették, b.) a bíróság a vagyontárgyak lefoglalását megelőzően részletfizetést engedélyezett, és ezután elégítették ki a követelést, c.) a követelést bírósági letétben levő összegből egyenlítették ki.)

A tartalmi korlátozások oka abban rejlik, hogy díjazás - a jogalkotó szándéka szerinti - alapelve, hogy a végrehajtót a munkája után illeti meg jutalom. Így csak abban az esetben számíthat fel jutalmat, ha az ő intézkedésére történik teljesítés.

A 2. § (3) bekezdése letiltás esetén 200,-Ft jutalom felszámítását teszi lehetővé, amelyet utóbb, a letiltással behajtott összeg után járó jutalomba be kell számítani. Az 1. § b.)-d.) pontjaiban felsorolt esetekben nem százalékos, hanem 1000,-Ft összegű jutalom jár, amely felszámíthatóságának időpontját bizonyos eljárási cselekmények elvégzéséhez vagy befejezéséhez köti a jogszabály (3. § (1) bekezdése és (2) bekezdés a.) és b.) pontja).

Az IM rendelet az egy ügyben felszámítható jutalom összegének végső korlátját 6000,-Ft-ban állapítja meg, ideértve az egyesített ügyeket is.

Ez egyben azt is jelenti, hogy a pénzkövetelések végrehajtásánál 200.000,-Ft behajtási korlát az a plafon, amely fölött magasabb ügyérték mellett sem számítható fel több jutalom (3%).

Amikor ezt az összeget a törvényszéki végrehajtó egy adott ügyben eléri, az ezen felüli behajtások után jutalom már nem illeti meg. Ez különösen érdekes a nagy ügyértékű (pl. 800.000,-Ft-1.000.000,-Ft körüli bűnügyi költségre folyó) végrehajtások kapcsán, ahol a törvényszéki végrehajtó ad absurdum évekig még végrehajtást foganatosít a 200.000,-Ft-os behajtási összeg felett is, jutalom realizálása nélkül.

Értelmezési és alkalmazási nehézségek

Az IM rendelet 4. §-a értelmében ha a tárgyhónapban eredményesen befejezett (1. §) végrehajtási ügyek száma a huszonötöt elérte, a végrehajtó külön jutalomra jogosult.

Egyes törvényszékeken kialakult az a téves gyakorlat, hogy huszonötönként 1000-1000,-Ft-ot számoltak fel jutalomként a törvényszéki végrehajtók, holott ez a jogszabály szövegéből nem, csak annak kiterjesztő értelmezéséből következik. A szavak általánosan, széles körben elfogadott nyelvtani jelentése szerint ez az egy hónapban elért huszonötös eredmény elérése után járó egyszeri 1000,-Ft juttatást jelenti. Amennyiben a jogalkotó huszonötönként kívánta volna 1000,-Ft mennyiségű jutalommal díjazni a törvényszéki végrehajtó munkáját, akkor ezt nyilvánvalóan az ennek megfelelő jogszabály-szövegezéssel tette volna meg. Mint ahogy meg is tette például az Itv.

42. § (5) bekezdésében, ahol egyetemleges adóstársak esetén a „fő” adós utáni további adósok esetén **adósonként** írja elő 5000,-Ft eljárási illeték megfizetését. Vagy további végrehajtási példával élve a 12/1994. (IX.8.) IM rendelet 3/A. §-a és 8. § (2) bekezdése is **adósonként** 4000,-Ft ügyvédi munkadíj, illetve **adósonként** 1500,-Ft költségátalány felszámítását teszi lehetővé a bírósági végrehajtásban közreműködő jogi képviselő részére.

Felhívnam a figyelmet arra, hogy a jogszabály szövege szerinti, a tárgyhóban eredményesen befejezett (1. §) végrehajtási ügy fogalma nem azonos a befejezett végrehajtási ügynek a bírósági végrehajtási ügyvitelről és pénzkezelésről szóló 1/2002 (I.17.) IM rendelet (Vüsz.) 33-34. §-ában taglalt érdemi és ügyviteli befejezés kategóriájával.

A tárgyhónapban eredményesen befejezett ügy fogalmát a jogszabály maga is az 1. §-ra visszautalva rögzíti, amely utaló szabályból egyértelműen következik, hogy a jogalkotó szándéka szerint a tárgyhónapban a törvényszéki végrehajtó feladatainak eredményes ellátásáért, tipikusan a ténylegesen behajtott pénzösszeg után rendeli a mennyiségen alapuló 1000,-Ft-os egyszeri különjutalmat.

A 8. § szerinti, a jutalom végső korlátját jelentő 6000,-Ft-ot kell szem előtt tartani akkor is, ha a Vht. 52. § d.) pontjában foglalt okból szünetelő eljárást azért kell folytatni, mert a TGH mint végrehajtást kérő a végrehajtás folytatását kérte (ún. végrehajtás sürgetése elnevezésű kérelem). Ennek folytán (a TGH pb. száma érintetlenül hagyása mellett) a végrehajtási ügy újra indul, ettől - a pusztán lajstromozási szempontból - új ügyszámtól az ügy azonossága még megmarad, tartalmilag ugyanabban az ügyben történnek a további végrehajtási intézkedések. Ekképp indokolatlannak tartom azt, az egyes törvényszékeken kialakult gyakorlatot, miszerint a fentiek szerint újra indult új ügyszámmal rendelkező ügyben újra felszámítható lenne a teljes 6000,-Ft jutalom, ha annak a feltételei egyébként fennállnak (tehát új 200.000,-Ft-ot elérő befizetés vagy ennek megfelelő eredményes behajtás realizálódik).

Az IM rendelet 2. § (3) bekezdésében foglalt, a letiltások foganatosításával, előjegyzésével járó 200,-Ft jutalom utóbb történő beszámítására vonatkozó szabályozás kapcsán fontos kiemelni, hogy a jogszabály kifejezetten a letiltással behajtott összeg után járó jutalom összegébe rendeli a

200,-Ft jutalom beszámítását. Tehát, ha a törvényszéki végrehajtó letiltást adott ki ugyan az adós munkabérére, egyéb járandóságára (tipikusan ezekben az ügyekben ez a rabkeresmény) és a befizetés jogcíme szerint nem ebből származik, hanem pl. az adós vagy hozzátartozója maga teljesít befizetést, akkor az ez után járó jutalom mentes az efféle beszámítás alól. Érdemes elgondolkodni azon is, hogy mi a sorsa az olyan behajtás után járó jutalomnak, amely letiltásból származik ugyan, de egy másik munkáltatótól érkezik (mert közben pl. az adós munkahelyet váltott vagy más bv. Intézetbe szállították át). Álláspontom szerint közvetve ezek a behajtások is ugyanabból a letiltási (foganatosítási) végrehajtói cselekményből származnak, így a 200,-Ft levonásának ez esetben is helye kell hogy legyen.

További alkalmazási probléma, hogy az 568/a. számú a végrehajtó egyéni jutalmának jegyzéke elnevezésű rendszeresített formanyomtatvány csak az aktuálisan egy ügyben behajtott összeget teszi feltüntethetővé, a jogszabályi korlátok követhető-ellenőrizhető megjelölésére alkalmatlan, így különösen a 200.000,-Ft-os értékhatár/6000,-Ft-os jutalomhatár elérésének jelölésére. Ahhoz hogy „ az egy ügyben felszámítható jutalom összege nem haladja meg a 6000,-Ft-ot” korlátozó rendelkezés ellenőrizhető legyen, szükséges lenne feltüntetni az előírt követelés összegét, az összes befizetést és a még fennálló tartozást.

Meghaladottá válása

A jogszabály 1995. január 1-ei hatálybalépése óta lényegében nem változott, ugyanakkor az önálló bírósági végrehajtók díjszámítását rendező 14/1994. (IX.08.) IM rendelet folyamatosan módosult a változó társadalmi-gazdasági viszonyokhoz igazodóan.

A jogalkotók folyamatosan biztosították, hogy az önálló bírósági végrehajtó a ténylegesen felmerült és igazolt költségeit érvényesíthesse a végrehajtási eljárásban. A törvényszéki végrehajtásban ugyanakkor sok felmerült költségelem nem érvényesíthető jogszabályi felhatalmazás hiányában. A jelenlegi nehéz gazdasági helyzetben a bíróságra nagy anyagi többlet terhelést jelent például a végrehajtás foganatosításával kapcsolatban felmerült postaköltség, szállítási költség, tárolási költség, fénymásolási költség, lezárt helyiség felnyitásának, majd újbóli lezárásának költsége.

A törvényszéki végrehajtónak a végrehajtási eljárás helyszínén való megjelenésének valós költsége is jelentősen változott az 1994-ben megállapított átalányhoz képest, különös tekintettel az üzemanyagárak jelentős emelkedésére.

Problémát jelent jelenleg a TAKARNET használatából adódó költség fizetési kötelezettség is, azaz a nem hiteles tulajdoni lap másolat igazgatási szolgáltatási díjaként ingatlanonként 1000,-Ft meg nem térülő költség merül fel. Ugyanígy meg nem térülő költség a végrehajtási jog bejegyzés 6.600,-Ft-os tétele ingatlanonként. Ennek a hiányosságnak megoldására szolgálhatna az 1996. évi LXXXV. törvény (Díjtörvény) módosítása. Jelenleg ugyanis az államot megillető követelések behajtása során nem illeti meg teljes személyes díjmentesség a végrehajtási jog bejegyzésért a törvényszék szervezetében működő gazdasági hivatalt, akinek a feladatkörébe tartozik az állam javára fennálló követelések bírósági végrehajtás útján történő érvényesítése. A törvény kizárólag a büntető ügyben eljáró bíróság által elrendelt zár alá vételt mentesíti a végrehajtási jog bejegyzéséhez kapcsolódó díjfizetési kötelezettség alól. A törvényszék gazdasági hivatalának, mint a végrehajtást kérőnek nem kell megelőlegeznie a végrehajtási jog bejegyzéséért fizetendő díjat, hanem utólag kell megfizetnie azt követően, hogy a törvényszéki végrehajtó egy adott ügyben megállapította a végrehajtási eljárás eredménytelenségét az adóssal szemben. Utólag fizet a törvényszék akkor is, ha eredményes a végrehajtás. E törvény szerint végrehajtási költségként kell érvényesíteni az adóssal szemben a végrehajtási jog bejegyzéséért fizetendő díjat, ezzel ugyanakkor annyi a probléma, hogy a tárgybeli IM rendelet egyáltalán nem ad lehetőséget a felmerülő költségelem érvényesítésére. Ezért fontos rávilágítani arra, hogy amennyiben ennek a Díjtörvénynek a módosításával nem valósul meg, az IM rendelet módosításával kell lehetőséget teremteni ezen költségelemek adósra történő áthárítására.

Indokolt lenne az önálló bírósági végrehajtókhoz hasonlóan a törvényszéki végrehajtók részére is a végrehajtási jutalom helyett a végrehajtási jutalék elnevezés beépítése a jogszabályi környezetbe.

Jelenleg az egy végrehajtási ügyben 200.000,-Ft felett behajtott összegre a törvényszéki végrehajtó nem jogosult semmilyen ösztönző bérjellegű kifizetésre.

1994-ben ez az összeghatár igazodott az akkori ügyértékekhez. A jogszabály megalkotása óta közel 2 évtized telt el. Az ügyértékek megnövekedtek, nem ritka az 1 millió forint feletti, államnak járó követelés. Megfontolandó egyrészt a törvényszéki és az önálló bírósági végrehajtók közötti eltérő szabályozás közelítése, másrészt a behajtások hatékonyságának növelésére alkalmazott motivációs eszköztár igazítása a megváltozott társadalmi-gazdasági viszonyokhoz. Célszerű átgondolni, hogy a törvényszéki végrehajtók részére megállapított végrehajtási jutalom/jutalék összege előírható, és az adóstól behajtható legyen a pénzügyi fedezte biztosítása érdekében.

Az Országos Bírósági Hivatal Végrehajtási Munkacsoportja 2012. évben elkészített tervezett jogszabály módosítása szerint az IM rendelet 8. §-át akképpen változtatná meg, hogy az egy ügyben - ideértve az egyesített ügyeket is - a felszámítható jutalék maximális összege 30.000,-Ft lenne, azzal, hogy a 2. § (1) bekezdése szerinti jutalék/jutalom mértéke 5%-ra emelkedne. Mindez azt jelentené, hogy a maximális ügyérték 600.000,-Ft lenne.

Abban is változás szeretnének elérni, hogy a jogszabály konzekvensen a jutalék elnevezést használja, a jutalom megnevezés helyett.

Az IM rendelet 2. § (3) bekezdésében a letiltások foganatosítása vagy előjegyzése esetére előírt 200,-Ft jutalom, 400,-Ft jutalékra változna azzal, hogy a letiltással behajtott összeg után továbbra is fennállna - a korábbi szabályozása mellett előírt - beszámítás kötelezettsége.

Általános tapasztalatként lehet elmondani, hogy a törvényszéki végrehajtó által foganatosított ügyekben az ügyérték jelentős hányadban nem haladja meg a 150.000,-Ft-os nagyságrendet, és csak elenyésző része lépi túl az 500.000,-Ft-os küszöböt.

A 3. § (1) bekezdése 1000,-Ft-ról 10.000,-Ft-ra változna.

A tervezet kitér arra is, hogy az egyszeri mennyiségi különjutalom 4. § szerinti összege 5000,-Ft különjutaléokra módosulhatna. Érdekes, hogy a munkacsoport a mennyiségi korlátot továbbra is 25 db ügyben húzná meg, holott egy-egy hónapban 200 körüli ügyszám az, ahol az adott tárgyhónapban valamilyen - akár részlegesen is - sikeres fogantatása/behajtás történt.

Új szabályként építené be a 15/B. §-t, amely a törvényszéki végrehajtó készkiadásainak felszámíthatóságát tenné lehetővé.

Véleményem szerint, amennyiben a jogalkotó szándéka szerint ez a jogszabály valóban a törvényszéki behajtások/végrehajtások inspirálásával a bíróságok bevételeit hívott fokozottan elősegíteni, úgy számolni kellene nem csak a tipikusan a gazdasági hivatal által végrehajtásra adott ügyek sikerességének előmozdításával, hanem a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról szóló 11/2003. (V.8.) IM-BM-PM együttes rendelet 58. § szerinti az elkobzott bűnjel törvényszéki végrehajtó által árverésen történő értékesítésének jutalmazásáról is.

Felhasznált irodalom

- 1.) Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény.
- 2.) A bírósági végrehajtási eljárásban közreműködő jogi képviselő díjazásáról szóló 12/1994. (IX.8.) IM rendelet.
- 3.) A bírósági végrehajtási jutalomról és a végrehajtási költségátalányról szóló 13/1994. (IX.8.) IM rendelet.
- 4.) A bírósági végrehajtói díjszabásról szóló 14/1994. (IX.8.) IM rendelet.
- 5.) Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény módosításáról, valamint a hiteles tulajdonlap-másolat igazgatási szolgáltatási díjáról szóló 1996. évi LXXXV. törvény.
- 6.) A lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet.
- 7.) Az Országos Bírósági Hivatal Végrehajtási Munkacsoportjának Budapesten, 2013. június 21. napján kelt munkaanyaga.